

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Strazbur, 1. jul 2020.

MIN-LANG (2020) 1

EVROPSKA POVELJA O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA

**Izveštaj Komiteta eksperata
predstavljen Komitetu ministara Savjeta Evrope
u skladu s članom 16 Povelje**

Peti izvještaj

CRNA GORA

Rezime

Nakon ratifikacije početkom 2006. godine, Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima (ECRML) stupila je na snagu u Republici Crnoj Gori kao nasljednici Državne zajednice Srbije i Crne Gore 6. juna 2006. U okviru Dijela III Povelje, albanski i romski jezik dobili su posebnu zaštitu. Bosanski i hrvatski jezik podliježu opštoj zaštiti iz Dijela II Povelje, dok srpski ostaje pod isključivom zaštitom nacionalnog prava Crne Gore, shodno željama govornika.

Iako su se prihvaćenost i tolerancija između manjina i the većinskog stanovništva popravili od posljednjeg ciklusa praćenja, primjena odredbi Povelje koje se odnose na četiri obuhvaćena manjinska jezika nalazi se na veoma različitim nivoima. Ukupna situacija s albanskim jezikom je zadovoljavajuća. Unapređenja su moguća u domenu obrazovanja, naročito u pravcu promocije vrijednosti uzajamne tolerancije, integracije i suživota među đacima koja pohađaju školske programe na albanskom i/ili crnogorskom. Potrebno je podsticati upotrebu albanskog jezika u praksi u pravosudnom sistemu i administraciji.

Ostaje da se riješi nekoliko ozbiljnih nedostataka i problema vezano za status i zaštitu romskog jezika. Romski jezik nije prepoznat kao jezik u službenoj upotrebi u Ustavu Crne Gore, za razliku od albanskog, bosanskog, hrvatskog i srpskog. Iako je Crna Gora prepoznala romski jezik kao manjinski prema Dijelu III u instrumentu ratifikacije Povelje, on ostaje potpuno izostavljen iz formalnog i redovnog obrazovanja, uglavnom zbog nepostojeće obuke nastavnog kadra i nastavnih materijala na romskom. U tom kontekstu, potrebna je bolja saradnja sa susjednim zemljama koje imaju kapacitete za obuku nastavnog kadra, kao i s govornicima romskog jezika u Crnoj Gori.

Nacionalni savjeti, formirani shodno čl. 33-35 crnogorskog Zakona o manjinskim pravima i slobodama, djeluju u korist govornika albanskog, bosanskog, hrvatskog, romskog i srpskog jezika. Iako imaju važnu ulogu u promovisanju interesa i podizanju svijesti o predmetnim manjinama, nijesu svi oni jednako zastupljeni u različitim tijelima aktivnim u domenu obrazovanja, jezika, medija ili obezbjeđivanja budžetskih sredstava za projekte nacionalnih manjina. Uz to, u Romskom nacionalnom savjetu sjede govornici romskog i albanskog jezika, jer u njegovom radu učestvuju predstavnici ne samo romske manjine već i egipćanske zajednice, koji su govornici albanskog.

Bosanski i hrvatski najbliži su crnogorskom jeziku. Međutim, kulturni identitet koji odražavaju ta dva jezika treba promovisati u svakodnevnoj upotrebi, naročito u obrazovanju i medijima.

Skupština Crne Gore usvojila je izmjene i dopune Zakona o manjinskim pravima i slobodama s ciljem proglašenja službenog statusa za manjinske jezike u područjima u kojima najmanje 5% stanovništva govori takav jezik kao maternji. Ove izmjene i dopune trebalo je da obezbijede stabilan i odgovoran osnov za primjenu Povelje te su smatrane važnim korakom naprijed u oblasti manjinskih jezičkih prava. Međutim, uvedeni prag u praksi otežava korišćenje romskog jezika, naročito u kontaktu s pravosudnim i upravnim organima, suprotno zahtjevima ratifikovanih odredbi iz Dijela III Povelje kada je u pitanju ovaj jezik. Opšte pravilo koje je postavio Komitet eksperata kaže da manjinski jezici treba da budu uvedeni u ravnopravnu i službenu upotrebu u opštinama u kojima živi dovoljan broj govornika manjinskog jezika. Shodno tome, bez obzira na gorenavedeni zakonski prag, romski jezik u Crnoj Gori treba koristiti u okvirima relevantnih regionalnih i lokalnih organa, kao i u lokalnim ispostavama državnih organa.